

lettenden kijk en zijn waakzaam zelftoezicht ook zijn onbewaakte oogenblikken had en, uit een behoefte aan vereering of zucht tot fantaseeren, zich uit het object een waanbeeld schiep van verhevene schoonheid. En zoo'n subjectieve vereering ontboezemt zich dan gaarne in, aan het pathetische grenzende, lofzangen. In een reisbrief dicht hij aan de kunst der oud-Keulsche meesters een zekere serafijsche bovenaardschheid toe — een waardetoeckenning, die hier al heel weinig den indruk maakt van een bezonken oordeel, voortkomend uit een zakelijke beschouwing en grondige dóór-schouwing dezer kunst. — waaraan, nuchterder bekeken, behaagzucht niet vreemd is.

Hoe gereedelijk Veth zich bij zijn beoordeelen wel eens op zijn gevoelsopwellingen laat voortdeinen en zich dan verwijdert van het kunstwerk zelf, valt weer op te merken uit een anderen reisbrief, waarin hij zich ontboezemt over het houten beeld: de „Zwabische Madonna" met de dichtertelijke bewoordingen: „Gekorven uit een Duitschen lindeboom in welks trouwhartige takken eens Duitsche nachtegalen zongen, staat de door mij gezochte Mater Misericordiae". Iets verder geraakt de verheerlijking tot een climax met de als een deemoedige zielsverzuchting klinkende woorden: „O aanminnige sfinx, spreidt uw hulsel wijder uit, ook over ons, moesgeslagenen: uw veiligen mantel van mededoogen en genade. Sprekel uw heiligheid als vriendelijken dauw over den brand onzer beidende oogen". De situatie waarin hij het beeld zag, in zijn wisselend aanschijn, door de zich verplaatsende zijdelingsche lichtstralen, werkte mede suggereerend op zijn verbeelding.

Bij het lezen van dergelijke ontboezemingen en, toch zeker eerder visionaire dan objectief-verklarende kunstbeschouwingen, vraagt men zich af of Veth wel zoo nuchtergezind is als hij zich dikwijls voordoet, of hij in den grond van zijn wezen niet weekhartig, zelfs dweepziek, is aangelegd. Is er aan den anderen kant van de óverberadenheid-in-de-daad — die blijkt uit de praktijk van den portretschilder — niet de argelooze onbezonnenheid in de uiting eener kinderlijke opgetogenheid? Maar ook... in welke mate heeft de literaire toeleg daar deel aan? Het doorbladeren van die verzamelde opstellen doet hem als schrijver telkens in andere gedaante zien, luimig of ernstig, bespiegelend, of betoogend, studentiekoos of professoraal.

De „Portretstudies en Silhouetten" zijn dikwijls met minder woorden scherper geteekend, dan, met zooveel meer omhaal van technische middelen, menig exemplaar uit zijn beeldend conterfeitwerk.

Onder het hoofd: „Oud-nederlandsche Kunst" geeft hij karakteristieken van enkele zeventiend' eeuwsche Hollanders in sonnetvorm, waaronder „Pieter de Hoogh" in 't bijzonder treft. In dichtregels wordt deze devote vreedzame kunst ons inniger aan te voelen gegeven, dan, door het verheer-